

Isabelle Faust Berg & Beethoven Keman Konçertoları

Berg "Bir Meleğin Anısına" &
Beethoven Op. 61 Keman Konçertosu

Isabelle Faust (Keman), Claudio Abbado (Şef)
Orchestra Mozart
Harmonia Mundi, CD, 2012

Berg ve Beethoven keman konçertolarından oluşan bir repertuvarla keman sanatçısı Isabelle Faust'un şef Claudio Abbado yönetimindeki Orchestra Mozart eşliğindeki kaydı, Harmonia etiketiyle raflarda yerini aldı. Berg ve Beethoven'ın aynı CD kaydında isimlerinin geçmesi pek de alışıldık bir durum değil aslında. Nitekim keman sanatçısı Isabelle Faust'a, bu iki besteciye birarada kaydetmesini, ilk kez, 2008 yılında Mahler Oda Orkestrası ile verdiği konser vesilesiyle birlikte çalışma imkânı bulduğunu CD'nin kitapçığında ifade ettiği şef Claudio Abbado öğütlemiş. Kayıtta Isabelle Faust'a, Abbado'nun kendi seçtiği müzisyenleri bir araya getirerek kurduğu ve yönettiği, genç ve dinamik Orchestra Mozart eşlik ediyor. Orkestra üyeleri arasında bir Türk sanatçının varlığını da mutluluk ve gururla farkettim: nefesliler arasındaki iki fagottan biri, özgeçmiş başarılarla dolu Zeynep Köylüoğlu.

Orkestra üyeleri arasında bir Türk sanatçının varlığını da mutluluk ve gururla farkettim: nefesliler arasındaki iki fagottan biri, özgeçmiş başarılarla dolu Zeynep Köylüoğlu.

Kayıtta ilk olarak Berg'in 1935 yılında ölmeden önce tamamladığı son eseri "To the Memory of an Angel" (Bir Meleğin Anısına) başlıklı Keman Konçertosu, bestelenmesine sebep olan olayın açık bir müzikal ifadesi kimliğiyle karşımıza çıkıyor. Eserin besteleniş hikayesi hakikaten trajik. Kemancı Louis Krasner, Berg'e bir keman konçertosu ısmarladığında, Alban Berg Lulu operası üzerinde çalıştığından konçertoya başlamayı ertelemiştir. Fakat bir dönem eşi olan ama daha sonra mimar Walter Gropius'la evlenen Alma Mahler'in Gropius'tan olan kızı Manon Gropius'un erken vefatı üzerine opera çalışmasını bir kenara itip, "Bir Melek" olarak eserin başlığında gönderme yaptığı Manon'un anısına bu keman konçertosunu bestelemiştir. Eserin 1. Bölümü Andante-Allegretto'da, Berg'in işlediği yoğun acı, keder gibi kaybin yol açtığı tüm insani, travmatik duyguları Faust'un yorumunda duymak mümkün. Bölümün başında klarnetlerin arpla unison'da çaldıkları kesitte Faust'un etkili kreşendosu ve sonrasında orkestranın Faust'la işbirliği içinde tansiyonu düşürmemesi ölümün katastrofik yanını hissettiriyor dinleyene. Bölümün dans-vari ikinci kesitinde, Berg'in ölümün gerçekliğini kabulleniş ve onu insana mutluluk verecek son dost olarak görüşünü işlemesini Abbado ve Faust ortak bir anlayışla yansıtıyorlar. Eserin 2. bölümünün ilk kısmı Allegro'daki zorlu, kadans-vari pasajların üstesinden temiz ve açık bir yorumla gelmiş Isabelle Faust. Abbado ve Orchestra Mozart da Faust'un yorumuyla eşleşen bir berraklıkla eserin duygu yoğunluğunu ve müzikal zenginliğini dikkatle işlemiş. Bölümün kapanışındaki final kısım Adagio, Lutheran Kilise Koral'i Es ist genug/It is enough'a dayanıyor. Koral hem Bach'ın hem de Beethoven'ın armonizasyonlarına Berg'in 12 ton tekniğiyle yaklaşımı olarak karşımıza çıkıyor. Bach Koral'in Faust'un solo kemanından duyduğumuz kederli müzikal cümlelerine, klarnet korusu, sessiz fakat daha hızlıca bir cevap veriyor. Genel olarak Abbado yönetimindeki Orchestra Mozart da Isabelle Faust da Berg'in notasyondaki önerilerine çoğunlukla sadık kalarak, gayet akademik bir yorumla eseri ele almışlar diyebiliriz.

Kaydın ikinci eseri Beethoven, Berg'in eserinin yoğun duygulu ve karanlık atmosferine bir tezat oluşturuyor. Berg'den

Beethoven'ın keman konçertosuna geçiş, karanlıktan aydınlığa, fırtınadan sakinliğe, acılardan mutluluğa gibi yepyeni bir dünya yaratıyor. Gerilimden ferahlama hissine kavuşma anlamında da eserlerin kayıtta sıralaması yerinde olmuş bence. Isabelle Faust da bu tezadı yorumuyla dinleyene yaşıyor ki bu, her iki eseri ayrı ayrı içselleştirdiğinin bir kanıtı. Abbado, orkestrasının Faust'a eserin renklerini yansıtması için destek vermesini sağlıyor. Bunu özellikle birinci bölümün orkestra ve sonrasında keman girişinde (sergi kesitleri) ve Faust'un kadans kısımlarında duymak mümkün. Konçerto, Beethoven'ın klasik anlayıştan romantizm geçişinin temsilcisi eserlerinden. Dolayısıyla Abbado'nun orkestrayı soloya "eşlik eden" konumdan "eş" konuma taşıması yerinde olmuş. İkinci bölüm Larghetto'nun varyasyonlarında orkestra ve solonun diyaloglarında zengin bir müzikalite, lirik bir yorum ve derinlik hissediliyor. İkinci bölümden son bölüm Rondo allegro'ya süprizli geçiş, adeta coşkunun dışavurumu gibi.

Berg/Beethoven keman konçertoları yorumu Isabelle Faust'un virtüözitesini hafızalara kazıyacak görünüyor. Aynı şekilde usta şef Claudio Abbado'nun genç orkestrası Orchestra Mozart'ı da. CD, bu iki konçertoyu, aynı kayıta, kaliteli bir yorumla dinlemek isteyen herkesin arşivinde yer almalı.

Bülent Evcil & Lior Kretzer

Ortadoğu Minyatürleri

Bülent Evcil (Flüt), Lior Kretzer (Piyano)

A. K. Müzik, CD, 2012

Flütist Bülent Evcil ve piyanist Lior Kretzer'in "Ortadoğu Minyatürleri" başlıklı A.K. Yapım tarafından geçtiğimiz günlerde çıkarılan CD'si raflarda yerini aldı. Kaydın oldukça ilgi çekici ve kompakt düşünülmüş diyebileceğim repertuarı, Türkiye'nin müziğinin, Orta Asya halk müziğinden Osmanlı İmparatorluğu mirası İran, Balkan ve Bizans müziklerine kadar farklı unsurları içinde barındırdığı söyleminden yola çıkarak oluşturulmuş. İsrail müziğine ise dünyanın farklı bölgelerinden gelen göçmenlerin kendi müziklerini getirmeleriyle zamanla zengin ve özgün bir müzik literatürü oluştuğu tasviriyle yer verilmiş. Ortaya çıkan repertuar dolayısıyla son derece renkli olmuş.

Kaydın açılışı, kulaklarımızın aşına olduğu Ahmed Adnan Saygun'un Yunus Emre Oratoryosu'nun 1. Bölümünün 4. parçası Arya'yla yapıyor. Bu eserin icrasında kudümde Müşfik Uzun konuk icracı olarak yer alıyor. Orijinali bas, koro ve orkestra için olan Arya'nın flüt ve kudümle yorumu, doğuyu çağrıştıran mistik bir hava yaratarak dinleyeni büyülüyor. Aslında flüt ve kudümün bu esere yakışması şartırcı olmamalı. Tasavvuf düşüncesinin şairi Yunus Emre'nin şiirlerini, Saygun'un libretto olarak kullandığı ve oratoryonun müziğini bu çerçevede oluşturduğu göz önüne alınırsa, Evcil'in flütünü, ustalıklı, tasavvuf müziğinin enstrümanlarından ney-vari kullanımını Uzun'un kudümle beslemesi, dinleyicinin eserin anafikrine yakışır bir sonuçla buluşmasını sağlamış. Kayıta üçüncü sırada yer verilen üç Türk halk şarkısı, Şehnaz Longa, Kâtibim ve

Nihavent Longa özellikle Türk dinleyicisini adeta kucaklıyor. Benzer biçimde Ortadoğu Halk şarkıları ve efsanevi Sarı Gelin türküsü... Bu topraklarda geçmişten bugüne yaşayan bu melodilere flüt ve piyano aranjmanı çok yakışmış. Evcil ve Kretzer de hem aranjmanları hem de icralarıyla eserlerin geleneksel dokusunu korurken, çalgılarına hakimiyetlerini öne çıkaran ve yeni bir bakış açısı sunan yorumlarıyla bizi tarihten günümüze müzik yolculuğuna çıkarıyorlar.

Adnan Saygun'un çağdaşı Türk bestecilerden Ekrem Zeki Ün'ün flüt ve piyano için 1933 yılında bestelediği ve onun ilk kaydedilen ve en iyi bilinen eserlerinden olan "Yunus'un Mezarında", CD'nin 4. Parçası olarak karşımıza çıkıyor. Eserin hüznü ve melankolik yapısını Kretzer ve Evcil dengeli ve uyumlu beraberlikleriyle dinleyiciye taşıyorlar.

1908 doğumlu, bestelediği tangolarla bilinen keman sanatçısı ve kompozitör Necip Celal Anel'in "Özleyiş" tangosuna

Cihat Aşkın'ın yaptığı düzenleme de kaydın öne çıkan eserlerinden biri bence. Bu tangoyu Anel, ilk tangosu olan "Mazi"yi Kadıköy'de Hale Sineması'nda seslendiren Alman sanatçı Evelin Hold'a adanmış. Keman ve piyano versiyonunu bildiğimiz esere flüt-piyano ikilisinin yorumu çok yakışmış. "Özleyiş" in iç içe geçmiş gizem, dışavurum, neşe, hüznü gibi tezatlıklarını, Evcil ve Kretzer zarif paslaşmalarıyla, hatta zaman zaman soloyu birbirlerine barışçıl devirleriyle başarıyla yansıtıyorlar.

Genel olarak kayıt, hem ilgi çekici repertuarıyla hem de Evcil ve Kretzer'in üst düzey icralarıyla öne çıkıyor. Sadece klasik müzik dinleyicisi değil bu topraklardan geçen farklı müzik kültürlerini kucaklayan, genel dinleyici için de hoş, arşivlik bir eser var karşımızda. Yalnız CD'nin kitapçığına bir miktar parçalarla ve bestecileriyle ilgili bilgi ya da hiç değilse bir müzik yazarının ya da müzikologun repertuarla ilgili açıklama yazısı olsaydı diye de düşünmeden edemedim.